

Iva Parenta *

**XXXIV. REDOVITO SAVJETOVANJE
HRVATSKOG UDRUŽENJA ZA KAZNENE
ZNANOSTI I PRAKSU
KAZNENO PRAVOSUĐE – IZAZOVI SADAŠNJE
REGULATIVE I BUDUĆEG RAZVOJA**
Opatija, 2. – 4. prosinca 2021.

1. OTVARANJE SAVJETOVANJA

U Opatiji je od 2. do 4. prosinca 2021. održano XXXIV. redovito savjetovanje Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu pod nazivom *Kazneno pravosuđe – izazovi sadašnje regulative i budućeg razvoja*.

Savjetovanje je uvodnom riječju otvorila **dr. sc. Laura Valković**, predsjednica Udruženja. Posebne je zahvale uputila svim autorima radova na trudu koji su uložili u njihovu pripremu i prezentaciju te je poželjela srdačnu dobrodošlicu svim sudionicima savjetovanja, uz želju da bude izazovno, zanimljivo i korisno. Zabrinjavajućim je istaknula kontinuirano nepovjerenje građana u rad pravosuđa te je naglasila da o traženju konkretnih rješenja kojim će se eliminirati uočeni nedostaci kaznenog sustava treba otvoreno i slobodno razgovarati. Pritom cilj mora biti povećanje učinkovitosti, pravičnosti i ugleda hrvatskog kaznenog pravosuđa u stručnoj i javnoj percepciji. Udruženje u tome ima nezamjenjivu ulogu, naglasila je njegova predsjednica. Put prema stvarnim promjenama uvjetovan je razmjenom odgovarajućih znanja i iskustava, kao i edukacijom, koju savjetovanje Udruženja omogućuje njegovim sudionicima. Savjetovanje velikim odazivom pokazuje postojanje čvrste zajednice teorije i prakse, kaznenopravnih stručnjaka koji su se okupili s ciljem stjecanja i razmjene znanja i iskustava u radu na području kaznenog prava.

Pozdravnom govoru pridružio se **dr. sc. Ivan Malenica**, ministar pravosuđa i uprave Republike Hrvatske. Izrazio je čast i zadovoljstvo što može prisustvovati XXXIV. redovitom savjetovanju HUKZP-a te je pozdravio sve

* Iva Parenta, mag. iur., asistentica na Katedri za kazneno postupovno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci; iparenta@pravri.uniri.hr; ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5599-205X>

nazočne u svoje osobno ime, kao i u ime Ministarstva pravosuđa i uprave. Istaknuo je aktualnost i zanimljivost tema savjetovanja, koje ujedno predstavljaju i podlogu za rad Ministarstva pravosuđa i uprave, a pogotovo u kontekstu predstojeće izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku.

Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske **Radovan Dobronić** u svojem je pozdravnom govoru iskazao da je počašćen što može prisustvovati skupu vrhunskih pravnih stručnjaka. Istaknuo je da je jedna od prednosti savjetovanja objedinjavanje i usuglašavanje stavova teorije i prakse te da je to potrebno radi stabilizacije pravnog sustava.

Sudionicima skupa pozdravnim se govorom zatim obratio **Darko Klier**, zamjenik Glavne državne odvjetnice. Istaknuo je kako ga je pripala obveza, ali i čast da se sudionicima skupa obrati u ime Zlate Hrvoj-Šipek, Glavne državne odvjetnice Republike Hrvatske, te je prenio njezine pozdrave i najbolje želje glede uspjeha u savjetovanju. Istaknuo je da osobno, imajući na umu reprezentativne referente i prikladno odabrane teme, ne sumnja u uspješnost savjetovanja.

Konačno se sudionicima savjetovanja obratio **Josip Šurjak**, predsjednik Hrvatske odvjetničke komore, pozdravljajući sve nazočne u ime više od pet tisuća odvjetnika te u svoje osobno ime. Posebno je istaknuo važnost, ali i opasnost uporabe modernih tehnologija u sudskim postupcima. Što se tiče elektroničke komunikacije u kaznenim postupcima, naglasio je da Hrvatska odvjetnička komora sugerira preuzimanje iskustava iz parničnih postupaka kako bi se sve uočene manjkavosti otklonile prilikom uporabe elektroničke komunikacije u kaznenim postupcima.

2. IZLAGANJA PRVOG DANA

Prvo izlaganje održali su **izv. prof. dr. sc. Ante Novokmet**, izvanredni profesor na Pravnom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, i **Dražen Tripalo**, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, s naslovom *Opseg sudske kontrole sporazuma stranaka*. Ante Novokmet istaknuo je da, premda se mogućnost okončanja kaznenog postupka donošenjem presude na temelju sporazuma stranaka činila učinkovitim alatom za ubrzanje kaznenog postupka i rasterećenje pravosudnog sustava, u Republici Hrvatskoj, kao zemlji pripadnici kontinentalne pravne tradicije, pojavila su se određena pitanja koja se odnose na ulogu i ovlasti suda prilikom kontrole sporazuma stranaka. U tom je kontekstu kao jedno od intrigantnijih pitanja naznačio je li sud ovlašten odbiti izjavu za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka ako smatra da vrsta i mjera kazne o kojoj su se stranke sporazumjele ne odgovara stupnju krivnje počinitelja, svrsi kažnjavanja te olakotnim i otegotnim okolnostima. Naveo je kako se tom problematikom bavio i Vrhovni sud Republike Hrvatske

(dalje: VSRH) te je zauzeo shvaćanje da sud, u situaciji kada nije proveden kontradiktorni postupak izvođenja dokaza relevantnih za odluku o kazni, ne može odbiti izjavu stranaka za donošenje presude na temelju sporazuma zato što smatra da dogovorena kazna nije u skladu s čl. 47. Kaznenog zakona (dalje: KZ) pod uvjetom da je ona u granicama zakonom propisane. Nastavno na izloženu problematiku, u daljnjem je tijeku izlaganja prikazao pozitivnopravne standarde kojim se uspostavljaju minimalni zahtjevi u pogledu sudske kontrole stranačkih sporazuma u pravu Vijeća Europe, tj. u Rezoluciji Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o nagodbama u kaznenom postupku te u praksi Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP). U nastavku je Dražen Tripalo kao daljnji problem u kontekstu sporazumijevanja stranaka istaknuo situaciju u kojoj se u odnosu na jednog okrivljenika donese presuda na temelju sporazuma stranaka, a taj isti okrivljenik, u postupku koji se vodi protiv drugih okrivljenika, u svojstvu svjedoka iskazuje bitno drugačije, te je dao prijedlog mogućeg rješenja za taj problem. Zaključno je istaknuo kako je očigledna potreba detaljnijeg normiranja materije koja uređuje institut sporazumijevanja, uz jačanje ovlasti suda da kontrolira (i) primjerenost sankcije.

Drugo izlaganje održala je **Ivana Bilušić**, sutkinja Općinskog suda u Splitu, privremeno upućena na rad na Visoki kazneni sud RH, izlažući članak koji je izradila u koautorstvu s mr. sc. Marijanom Bitangom, sucem Visokog kaznenog suda RH, pod naslovom *Opasnost od ponavljanja djela i određivanje istražnog zatvora – iudex, quo vadis?* Istaknula je kako je u RH, na temelju analize uzorka od 100 istražnozatvorskih predmeta zaprimljenih na Visokom kaznenom sudu, iteracijska opasnost najčešća posebna osnova za određivanje istražnog zatvora (u 81 predmetu). Daljnje je izlaganje usmjerila na obrazloženje okolnosti koje sudovi redovito uzimaju u obzir te navode u odlukama kojima određuju ili produljuju istražni zatvor zbog iteracijske opasnosti. U vezi s time posebno je napomenula kako se prilikom određivanja istražnog zatvora ne smije zaboraviti na pretpostavku okrivljenikove nedužnosti, koja se „provlači“ kroz različite okolnosti relevantne za donošenje odluke o istražnom zatvoru. Neke su od njih činjenica ranije osuđivanosti optuženika, okolnosti počinjenja kaznenog djela te činjenica vođenja drugog kaznenog postupka protiv optuženika.

Treće izlaganje održala je **doc. dr. sc. Marija Pleić**, docentica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, izlažući rad na temu *Mjere opreza u kaznenom postupku – prijepori oko samostalne opstojnosti i trajanja te druga otvorena pitanja*, koji je izradila u koautorstvu s Teom Budimlić, sutkinjom Općinskog suda u Splitu. U izlaganju je problematizirala pravnu prirodu mjera opreza u vezi s njihovom ovisnošću o istražnom zatvoru, kao i pitanje njihova trajanja. Pojasnila je kako je do novele ZKP-a iz 2019., a prema stavu sudske prakse, nevezanost mjera opreza rokovima istražnog zatvora postojala samo ako prije

njihova određivanja istražni zatvor nije bio realiziran u najduljem mogućem trajanju. Izmjenama i dopunama ZKP-a iz 2019. zakonodavac je izrijeком propisao da se mjere opreza mogu odrediti kao samostalne mjere u slučaju protoka rokova najduljeg trajanja istražnog zatvora (čl. 98.a ZKP-a), a njihovo nepri-državanje sankcionirao je propisivanjem kaznenog djela neizvršavanja sudske odluke (čl. 311. st. 3. KZ-a). Docentica Pleić upozorila je da se propisivanjem tog kaznenog djela predviđaju različite sankcije za nepoštivanje sadržajno istih mjera jer se nepoštivanje mjera iz čl. 98. ZKP-a sankcionira istražnim zatvorom, a mjera iz čl. 98.a novim kaznenim postupkom. Napomenula je kako prema analiziranoj sudskoj praksi sudovi u postupku koji se vodi zbog kaznenog djela neizvršavanja sudske odluke određuju istražni zatvor zbog iteracijske opasnosti, što navodi na zaključak da je riječ o prikrivenoj intenciji da se istražnozatvorska svrha koja je proizašla iz jednog postupka u kojem se više ne može odrediti istražni zatvor sada ostvaruje u drugom postupku. U nastavku je problematizirala pitanje nadležnosti za odlučivanje i kontrolu zakonitosti mjera opreza, probleme u primjeni pojedinih mjera opreza u praksi Općinskog suda u Splitu te pitanje osiguranja izvršenja kazne zatvora primjenom mjera opreza.

Četvrto izlaganje održala je **dr. sc. Nevena Aljinović**, asistentica na Katedri za kazneno pravo pri Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu, pod naslovom *Sudska kontrola zakonitosti dokaza pribavljenih posebnim dokaznim radnjama*. Problematizirala je pitanje manjkavosti obrazloženja naloga suca istrage kojim se određuje provođenje posebne dokazne radnje te u vezi s time pitanje zakonitosti tako pribavljenih dokaza. Posebno se osvrnula na presudu ESLJP-a *Dragojević protiv Hrvatske*. U tom je predmetu ESLJP utvrdio da su hrvatski sudovi uveli mogućnost retroaktivnog obrazlaganja sudskih naloga, a s obzirom na to da takvo postupanje nije bilo izrijeком predviđeno zakonom, kao i na to da su postojala nekonzistentna pravna shvaćanja kako unutar samog VSRH-a tako i unutar Ustavnog suda RH, utvrdio je da je ono u suprotnosti s mjerodavnim odredbama ZKP-a. Međutim, prema stavu ESLJP-a, korištenje kao dokaza saznanja prikupljenih povredom čl. 8. neće dovesti do povrede prava na pravičan postupak iz čl. 6. st. 1. EKLJP-a ako je okrivljenik u postupku imao mogućnost osporavati vjerodostojnost tako pribavljenih dokaza, kao i protiviti se njihovoj uporabi. U skladu sa zauzetim stajalištima ESLJP-a naglasila je da je VSRH revidirao svoje dotadašnje stavove te u odluci od 4. svibnja 2017. (VSRH I Kž Us 26/2017-5) istaknuo kako retroaktivnim opravdanjem nije moguće „osnažiti“ nalog suca istrage, a tzv. revizijskom odlukom od 5. rujna 2017. (VSRH I Kž Us 116/2017-4) da su dokazi prikupljeni na temelju manjkavog naloga suca istrage *ex iudicio* nezakoniti dokazi. Istaknula je da u odnosu na potonju odluku praksa VSRH nije ujednačena.

Peto izlaganje održala je **Jasmina Sabađija**, sutkinja Općinskog suda u Novom Zagrebu, s temom *Nemogućnost korištenja zapisnika o iskazu svjedoka iz drugih postupaka u kaznenom postupku*. Istaknula je da načelo neposrednosti prijeći da se u odnosu na svjedoka ispitanog na raspravi, a radi ocjene vjerodostojnosti njegova iskaza, pročita zapisnik o njegovu ispitivanju iz nekog drugog postupka. Naime svim ZKP-om predviđenim iznimkama od načela neposrednosti zajedničko je da se odnose na mogućnost čitanja zapisnika o iskazima svjedoka pribavljenim isključivo unutar istog kaznenog postupka. Sutkinja Sabađija osvrnula se na opravdanost takva normativnog uređenja te je istaknula argumente za njegovu izmjenu. U vezi s time postavila je pitanje postoje li razlike između zapisnika o iskazu svjedoka iz istog postupka i zapisnika o njegovu iskazu iz drugog postupka te, ako postoje, jesu li one od takva značaja da bi se moglo reći da se zapisnik iz drugog postupka opravdano lišava svojstva dokaznog sredstva. Kao kriterije za utvrđivanje postojanja razlika navela je podudarnost u procesu izvođenja dokaza ispitivanja svjedoka u svakom pojedinom postupku naspram onoga u kaznenom postupku. Istaknula je da, ako zapisnici iz drugih postupaka udovoljavaju tim dvama kriterijima, tada je jedini razlog za neizvođenje takva dokaza činjenica da mu ZKP eliminira svojstvo dokaznog sredstva zbog toga što nije pribavljen u okviru istog kaznenog postupka.

U večernjim je satima održan okrugli stol s temom *Predstojeće promjene u kaznenom postupku – širenje korištenja suvremenih tehnologija*. Okruglim je stolom moderirao **Damir Kos**, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, a sudjelovali su **dr. sc. Ivan Malenica**, ministar pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, **prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas**, redovita profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, **Dražen Tripalo**, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske, **Darko Klier**, zamjenik Glavne državne odvjetnice, i **dr. sc. Laura Valković**, predsjednica HUKZP-a, odvjetnica. Uvodno je Damir Kos, sudac Vrhovnog suda RH, istaknuo da sudski postupci ne mogu ostati imuni na razvoj modernih tehnologija. Naznačio je kako je bez njihova korištenja danas teško zamisliti kvalitetan sudski postupak. U okviru predstojećih izmjena i dopuna ZKP-a otvorio je okrugli stol pitanjem do koje je mjere suvremene tehnologije moguće involvirati u kazneni postupak. Potom se dr. sc. Ivan Malenica, ministar pravosuđa i uprave RH, osvrnuo na Nacionalni plan oporavka i otpornosti. Istaknuo je da se prilikom pripreme projekata usmjerenih oporavku i otpornosti inzistiralo na uporabi modernih tehnologija u pravosuđu kako bismo se, ponukani pandemijom koronavirusa, pripremili na buduće situacije koje bi mogle utjecati na njegov rad. Naznačio je da digitalizacija kaznenog postupka obuhvaća uvođenje sustava e-spisa i e-komunikacije te da se u radnoj skupini za izmjenu ZKP-a raspravlja o uvođenju tonskog snimanja rasprava i provođenju rasprava na daljinu. U nastavku je Darko Klier, zamje-

nik Glavne državne odvjetnice RH, istaknuo da tehnologija može promijeniti način funkcioniranja pravosuđa te pridonijeti bržem, učinkovitijem i jeftinijem postupku. Međutim smatra da njezino uvođenje donosi sa sobom i određene opasnosti, koje su imanentne za kazneni postupak, za razliku od ostalih postupaka, te koje mogu ugroziti neka temeljna načela kaznenog postupka. Dalje je dr. sc. Laura Valković, odvjetnica, istaknula da smatra kako će uvođenje sustava e-spis poboljšati kazneni postupak jer će olakšati pravodoban uvid u spis predmeta. Problematičnim je istaknula pitanje dostave pismena branitelju i okrivljeniku. Okrivljenik s jedne strane nema obvezu imati elektronički pretnac u koji će mu se dostavljati pismena. S druge strane u odnosu na branitelja ključnim je istaknula pitanje roka u kojem će se dostava smatrati urednom te posebno apostrofirala da bi prekratak rok onemogućio braniteljima učinkovito zastupanje stranaka. Potom se Dražen Tripalo, sudac Vrhovnog suda RH, osvrnuo na mogućnost provođenja rasprave na daljinu te je istaknuo kako mu se to čini nezamislivim s obzirom na položaj suda, koji bi okrivljenika morao imati ispred sebe. Što se tiče tonskog snimanja rasprave, kao problematično je istaknuo pitanje transkripta. Nadodao je kako se postojeće ideje temelje na korištenju programa koji bi pretvarao govor u tekst, međutim da iskustva pokazuju da se njegovom uporabom teško može dobiti vjerni prijepis. S druge strane bez transkripta snimke nužno se mijenja struktura postupka, i to posebno izrada obrazloženja presude i postupak po pravnim lijekovima, jer rasprava koja se snima bez transkripta onemogućuje preispitivanje činjenica. U nastavku je prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas pojasnila kako se trenutačno radi na nacrtu teksta izmjena i dopuna ZKP-a te je prikazala tri područja na kojima se u njega planira intervenirati. Prvo je područje uspostava e-komunikacije između suda, državnog odvjetništva, branitelja, vještaka, državnih tijela te policije. Drugo je područje provođenje tonskog snimanja rasprave, koje bi otklonilo primjedbe da zapisnik ne pruža vjeran prikaz sadržaja rasprave. Što se tiče prijepisa snimke, radna skupina razmatra uporabu programa koji pretvara govor u tekst s točnošću od 75 % i koji bi služio kao pomoćno sredstvo. Također se razmatra opcija u kojoj se uopće ne bi radio prijepis snimke. Treće je područje koje je radna skupina razmatrala provođenje rasprave na daljinu, međutim zaključeno je da se ona ne bi trebala provoditi na daljinu zbog mnogih razloga, a osobito zbog važnosti dojmova koje stranke, svjedoci i vještaci ostavljaju na sud te dojmova koje kazneni postupak ostavlja na javnost.

3. IZLAGANJA DRUGOG DANA – JUTARNJA SESIJA

Drugi dan savjetovanja svojim je izlaganjem na temu *Prava obrane u praksi Suda Europske unije – novosti i neka otvorena pitanja* otvorila **Marijana Konforta**, stručna suradnica u Hrvatskoj odvjetničkoj komori. Uvodno je istaknula kako je njezin rad usmjeren na praksu Suda Europske unije (dalje: Sud EU-a) u odnosu na Direktivu 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku (dalje: Direktiva o pravu na informiranje) te Direktivu 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (dalje: Direktiva o pravu na pristup odvjetniku). Istaknula je da se najveći dio prakse Suda EU-a odnosi na tumačenje čl. 6. Direktive o pravu na informiranje, koji uređuje pravo osumnjičenika i okrivljenika da budu obaviješteni o onome što im se stavlja na teret. Pojasnila je kako iz tri predmeta Suda EU-a (C-216/14 *Covaci*; C-124/16, C-188/16, C-213/16 *Ianos Tranca i dr.*; C-615/18 *UY v Staatsanwaltschaft Offenburg*) proizlazi da dostavu naloga treba smatrati oblikom priopćavanja optužbe, da okrivljenik mora imati cijeli rok za podnošenje prigovora (neovisno o dostavi putem punomoćnika za primanje pismena), da se okrivljenika, čim je saznao za nalog, mora staviti u isti položaj kao da mu je osobno dostavljen, što može uključivati i povrat u prijašnje stanje, te da se od okrivljenika ne može zahtijevati da dokaže da je poduzeo potrebne radnje kako bi se u što kraćem roku informirao kod punomoćnika o postojanju naloga. U nastavku je izlaganja navela zaključke Suda EU-a u četiri predmeta koje je do sada razmatrao, a koji se odnose na primjenu Direktive o pravu na pristup odvjetniku (*Kolev I i II*, C-467/18 *EP* te C-659/18 *VW*).

Drugo izlaganje održala je **Darija Željko**, asistentica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na temu *Procjena prvih deset godina Istanbulske konvencije*. Uvodno je iskazala bojazan za budućnost Istanbulske konvencije kao najobuhvatnijeg regionalnog instrumenta kojemu je cilj iskorijeniti nasilje nad ženama s obzirom na to da se Turska već povukla iz Konvencije, Poljska periodički najavljuje svoje povlačenje, a pojedine države srednje i istočne Europe u potpunosti su faktički i/ili pravno onemogućile provođenje daljnjih postupaka potrebnih za ratifikaciju. Dalje je ukratko prikazala sadržaj Konvencije pojašnjavajući njezin tzv. mehanizam „4P“, zahtijevani holistički pristup s fokusom na žrtvu, konvencijsku podjelu kaznenih djela na „teža“ i „lakša“, kao i ulogu i ovlasti Odbora GREVIO. Istaknula je kako se ESLJP isprva „stidljivo“ referirao na Istanbulsku konvenciju navodeći je samo u sklopu pregleda postojećeg pravnog okvira, dok je u njegovoj novijoj jurisprudenciji zamjetno referiranje

na Konvenciju prilikom interpretiranja pozitivnih obveza država. U nastavku je izlaganja pojasnila odnos EU-a prema Istanbulskoj konvenciji.

Treće izlaganje održali su **Vedran Ramadanović**, odvjetnik, i **Lidija Horvat**, odvjetnica, na temu *Presude Europskog suda za ljudska prava u predmetima protiv Republike Hrvatske zbog povrede prava na slobodu izražavanja – s posebnim osvrtom na presudu N. Š. protiv Hrvatske*. Vedran Ramadanović istaknuo je da je ESLJP u ukupno devet predmeta utvrdio da je RH povrijedila čl. 10. EKLJP-a, od čega je pet predmeta bilo vezano uz kazneni postupak. Dalje je ukratko izložio presude ESLJP-a protiv RH vezane uz kaznene postupke zbog kaznenog djela uvrede (*Bon protiv Hrvatske*, 2021., i *Tölle protiv Hrvatske*, 2020.) te kaznenog djela klevete (*Jurišić protiv Hrvatske*, 2018., i *Miljević protiv Hrvatske*, 2020.). Posebno se osvrnuo na presudu ESLJP-a u predmetu *Radobuljac protiv Hrvatske*, 2016. Lidija Horvat detaljno je prikazala postupak vođen pred ESLJP-om u predmetu *N. Š. protiv Hrvatske*, u kojemu je zbog strogo formalističkog pristupa tajnosti upravnog postupka zaštićenog člankom 305. KZ/97 te propusta u preispitivanju svih relevantnih okolnosti zaključeno da su domaći sudovi povrijedili čl. 10. EKLJP-a.

Četvrto izlaganje održala je **izv. prof. dr. sc. Sunčana Roksandić**, izvanredna profesorica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pod nazivom *Šesta novela Kaznenog zakona – uvođenje virtualnih valuta i „osvetničke pornografije“* te dodatna zaštita odnosa povjerenja i ranjivih osoba. Ukratko je prikazala cjelokupni sadržaj Šeste novele KZ-a. Pojasnila je kako su, kao rezultat transponiranja Direktive (EU) 2019/713 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o borbi protiv prijevara i krivotvorenja u vezi s bezgotovinskim sredstvima plaćanja i zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/413/PUP, inkriminirani novi modaliteti počinjenja već propisanih kaznenih djela kada se ona čine bezgotovinskim instrumentima plaćanja (bilo fizičkim bilo virtualnim) te je u čl. 87. st. 31. KZ-a propisano značenje izraza „bezgotovinski instrument plaćanja“. Naznačila je da je KZ postao bogatiji za kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja bezgotovinskog instrumenta plaćanja (čl. 244.a KZ-a) te kazneno djelo izrade, nabavljanja, posjedovanja, prodaje ili davanja na uporabu sredstava za zlouporabu bezgotovinskih instrumenata plaćanja (čl. 331.a KZ-a), kao i da je došlo do dopune kaznenih djela krivotvorenja isprave (čl. 278. KZ-a) i računalne prijevare (čl. 271. KZ-a). U nastavku je prikazala i pojasnila važne izmjene i dopune kaznenog djela neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djeteta (čl. 173. KZ-a) te novo kazneno djelo uvedeno u čl. 144.a KZ-a pod nazivom zlouporaba snimke spolno eksplicitnog sadržaja (tzv. osvetnička pornografija).

Peto izlaganje održao je **doc. dr. sc. Aleksandar Maršavelski**, docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, izlažući rad na temu *Restorativna pravda u kaznenopravnoj teoriji i praksi*, koji je izradio u koautorstvu s Kor-

nelijom Ivanušić, sutkinjom Općinskog suda u Velikoj Gorici. Ukratko je prikazao povijesni razvoj restorativne pravde, postojeći međunarodni okvir te dva najuspješnija modela provođenja restorativne pravde (norveški izvensudski i nizozemski sudski). Istaknuo je kako rezultati empirijskog istraživanja provedenog općenito o mirenju i medijaciji u RH 2021. upućuju na to da ispitanici (odvjetnici, suci i korisnici sudova) ocjenjuju medijaciju pozitivnom, uz primjedbu kako hrvatsko pravosuđe još nije dovoljno otvoreno za to pitanje, pa ono ostaje nepoznato u praksi. U nastavku je izlaganja prikazao i analizirao sve mogućnosti primjene restorativne pravde u kaznenim stvarima u RH. U konačnici je evaluirao početno postavljene hipoteze na sljedeći način: 1) analizirana empirijska istraživanja pokazuju da je restorativna pravda uspješnija kod kaznenih djela nasilja u smislu smanjenja recidivizma, a u svim predmetima osnažuje žrtvu u brojnim aspektima koji su zastupljeni u kaznenom postupku, 2) postojeći kaznenopravni okvir dopušta širu primjenu restorativne pravde, ali uglavnom izostaje njezina praktična primjena, te 3) značajan broj predmeta podoban je za primjenu restorativne pravde.

Šesto izlaganje održao je **dr. sc. Ivan Glavić**, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Zagrebu, na temu *Kazneni progon u predmetima pranja novca: pravni okvir i sudska praksa*. Pojasnio je kako je kod kaznenog djela pranja novca zaštićeno pravno dobro gospodarski sustav, odnosno osiguranje ravnopravnosti u obavljanju gospodarske djelatnosti, očuvanje integriteta financijskih institucija te povjerenja investitora i građana u sigurnost poslovanja. Dalje je analizirao kazneno djelo pranja novca iz čl. 265. KZ-a i njegov odnos s drugim kaznenim djelima. Napomenuo je kako se osnovni oblik tog kaznenog djela ostvaruje stavljanjem u pravni promet imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom te ometanjem otkrivanja i utvrđivanja podrijetla takve nezakonite imovinske koristi. Pojasnio je zabune do kojih dolazi u sudskoj praksi prilikom označavanja radnji počinjenja iz čl. 265. st. 1. KZ-a te razliku između pranja novca iz čl. 265. st. 2. u odnosu na ono iz st. 1. Naime za ostvarenje oblika predviđenog u st. 2. nije nužna promjena vlasništva nad imovinom te ga je čak moguće počinuti i prikazivanjem da postoji pravni posao koji se u stvarnosti nije dogodio.

4. IZLAGANJA DRUGOG DANA – POSLIJEPODNEVNA SESIJA

Prvo izlaganje poslijepodnevnice održala je **Ivana Matošević**, viša ustavnosudska savjetnica na Ustavnom sudu RH, izlažući rad *Višestruki prometni recidiv kao povreda prava na život*, koji je izradila Ivana Đuras, viša ustavnosudska savjetnica na Ustavnom sudu RH. Pojasnila je kako prema praksi ESLJP-a žrtva povrede prava na život mogu biti najbliži rođaci umrle

osobe, ali i osoba koja je bila u izravnoj smrtnoj opasnosti te je smrt izbjegla pukim slučajem (npr. *Fergec protiv Hrvatske*), kao i osoba u odnosu na koju je donesena odluka o izručenju ili protjerivanju u treću zemlju u kojoj joj prijete izricanje smrtno kazne. Dalje je pojasnila obveze države u vezi s poštivanjem prava na život (negativne, pozitivne i procesne) te dva aspekta odgovornosti države zbog povrede prava na život (materijalni i procesni). Naglasila je konstantan porast kaznenih djela vezanih uz prometne delikte u RH, kao i tendenciju rasta recidivizma kod tih delikata. U nastavku je izlaganja detaljno prikazala presudu ESLJP-a u predmetu *Smiljanić protiv Hrvatske*, u kojoj je utvrđeno da je RH povrijedila i materijalni i procesni aspekt prava na život iz čl. 2. EKLJP-a.

Drugo izlaganje održali su **izv. prof. dr. sc. Igor Vuletić**, izvanredni profesor na Pravnom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, i **Ivan Sajter**, sudac Općinskog suda u Osijeku, izlažući rad na temu *Osvrt na zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora – uz kritičizam i skeptičizam*, koji su izradili u koautorstvu s Azrom Salitrežić, sutkinjom Županijskog suda u Osijeku. Igor Vuletić uvodno je istaknuo da je sigurnosna mjera zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora iz čl. 76. KZ-a uvedena u hrvatsko kazneno zakonodavstvo kao reakcija na presudu ESLJP-a u predmetu *Tomašić protiv Hrvatske* te je od svojeg uvođenja mijenjana čak četiri puta. Ukratko je prikazao normativni okvir te sigurnosne mjere te je pojasnio razloge njezine slabe primjene u praksi do posljednje izmjene i dopune iz 2021. Ti su se razlozi sastojali u neodređenosti zakonskog teksta u smislu ovlaštenika na njezino izricanje te obrazlaganje njezina izricanja. Ivan Sajter pojasnio je kako je novelom KZ-a iz 2021. postalo nedvojbeno da sigurnosnu mjeru zaštitnog nadzora po punom izvršenju kazne zatvora izriče sud. Međutim ni tom reformom zakonodavac nije predvidio da sud mora utvrditi i obrazložiti postojanje opasnosti od ponovnog počinjenja kaznenog djela. Umjesto toga iz čl. 76. st. 1. proizlazi obveza suda da izrekne mjeru u slučaju kada su ispunjene formalne pretpostavke u pogledu vrste kaznenog djela i duljine izrečene kazne.

Treće izlaganje održale su **Ljiljana Antolović** i **Martina Barić** iz Uprave za zatvorski sustav i probaciju, Ministarstvo pravosuđa i uprave, te **Sanja Devčić** iz Doma za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“ na temu *Sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana – izazovi u izvršavanju*. Ljiljana Antolović uvodno je naznačila kako rad prikazuje izvršavanje sigurnosne mjere u različitim sustavima – kroz organizaciju i nadzor probacijske službe, kod pravne osobe, tj. Doma za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“, te u zatvorskom sustavu. Pojasnila je pojam psihosocijalnog tretmana, njegove ciljeve, kriterije koji isključuju primjenu psihosocijalnog tretmana, kao i zakonsku osnovu njegove provedbe. Sanja Devčić pojasnila je pripremnu, provedbenu te završnu fazu izvršavanja sigurnosne mjere, kao i fazu evaluacije u Domu „Duga – Zagreb“. Sanja Devčić pojasnila je izvršavanje

sigurnosne mjere unutar zatvorskog sustava te je istaknula kako je u razdoblju od 2016. do 2017. izrađen sveobuhvatni strukturirani program psihosocijalnog tretmana pod nazivom Tretman zatvorenika počinitelja nasilnih kaznenih djela (NAS). Naglasila je kako je najčešći izazov vezan uz provođenje mjere povezan s nemogućnošću njezina izvršavanja zbog isključujućih kriterija, pa se stoga dio zatvorenika uključuje u druge specijalizirane intervencije, kojima se nastoji ostvariti svrha izvršavanja kazne zatvora.

Četvrto izlaganje održali su **Jana Špero**, ravnateljica Uprave za zatvorski sustav i probaciju, Ministarstvo pravosuđa i uprave, te **Goran Brkić**, načelnik Sektora za probaciju, Ministarstvo pravosuđa i uprave, pod nazivom *Deset godina probacijske službe u Republici Hrvatskoj – izazovi, uspjesi i vizija daljnjeg razvoja*. Jana Špero uvodno je pojasnila da se kao prva godina rada probacijske službe uzima 2011. jer su tada probacijski službenici započeli konkretan rad s osuđenima. Napomenula je kako je konstantan razvoj probacijske službe u RH rezultirao nagradom Europskog udruženja za probaciju kao krovnog udruženja država članica Vijeća Europe za najbolji razvoj probacijske službe u Europi. Prikazala je broj zaprimljenih predmeta u probacijskim uredima na godišnjoj razini, od 2012. do 2020. Goran Brkić pojasnio je probacijske poslove dijeleći ih na izvješća, tj. poslove kojima se nadležnom tijelu dostavljaju informacije o počinitelju kaznenog djela, te izvršavanje obveza/mjera/sankcija, tj. poslove koji podrazumijevaju neposredan rad probacijske službe s počiniteljem. Posebno je istaknuo kako su kroz deset godina rada zaprimili najviše zahtjeva za dostavu izvješća od strane suca izvršenja u postupku odlučivanja o prekidu izvršavanja kazne zatvora te uvjetnom otpustu, dok su neznatan broj zahtjeva zaprimili od strane državnih odvjetništava i sudova. Nadalje je prikazao koje se sve obveze, mjere i sankcije izvršavaju u sklopu probacije te je pojasnio način postupanja nakon zaprimanja predmeta (procjena, planiranje, provođenje, revidiranje).

Peto izlaganje održao je **dr. sc. Hrvoje Filipović** s Visoke policijske škole na temu *Primjena oportuniteta od strane policije kao ovlaštenog tužitelja te pregovaranje i sporazumijevanje prije pokretanja prekršajnog progona*. Prikazao je i pojasnio normativnu osnovu te tijekom postupanja u slučaju primjene mjere upozorenja iz čl. 245. st. 8. Prekršajnog zakona (dalje: PZ), zatim instituta beznačajnog prekršaja iz čl. 24.a PZ-a, bezuvjetnog oportuniteta iz čl. 38. i 109.b st. 1. PZ-a, uvjetnog oportuniteta iz čl. 109.b st. 2. i 109.c st. 1. PZ-a te konačno pregovaranja i sporazumijevanja iz čl. 109.e PZ-a. Prikazao je statističku analizu primjenjivosti navedenih instituta u razdoblju od 2014. do 2019. Napomenuo je kako smatra da se pregovaranje i sporazumijevanje rijetko primjenjuje u praksi stoga što počinitelji prekršaja smatraju da će im na sudu biti izrečena blaža kazna. Zaključno je preporučio donošenje podzakonskih akata koji će urediti postupanje u slučaju primjene oportuniteta (beznačajnog

prekršaja, bezuvjetnog oportuniteta i uvjetnog oportuniteta), kao i pregovaranja i sporazumijevanja. Što se tiče potonjeg, podzakonskim bi se propisom trebale urediti granice ublažavanja kazne od strane ovlaštenog tužitelja.

Nakon posljednjeg izlaganja u večernjim je satima drugog dana savjetovanja održana promocija knjige Mirjana Damaška *Dokaz krivnje: Od rimsko-kanonskog do suvremenog prava* (Školska knjiga, Zagreb, 2021), čija je glavna urednica **prof. dr. sc. Zlata Đurđević**, redovita profesorica u trajnom zvanju na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U promociji knjige sudjelovali su **Sterling Professor Emeritus Mirjan Damaška**, koji se sudionicima obratio putem audio-videoveze, prof. dr. sc. Zlata Đurđević, **dr. sc. Ante Žužul**, predsjednik Upravnog odbora Školske knjige, te **prof. dr. sc. Maja Munivrana**, redovita profesorica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Profesor Damaška pojasnio je kako njegovo djelo *Dokaz krivnje: Od rimsko-kanonskog do suvremenog prava* predstavlja djelomičnu preradu i prijevod monografije *Evaluation of Evidence: Premodern and Modern Approaches*, koju je 2018. objavio *Cambridge University Press*. Istaknuo je da je ona rezultat njegove zaljubljenosti u pravnu povijest te se bavi pitanjem u kojoj se mjeri pravo može ili mora upletati u utvrđivanje činjenica kao jedne od najvažnijih funkcija pravosuđa.

Naposljetku, posljednjeg dana savjetovanja, u subotnjim jutarnjim satima, održana je tradicionalna tribina, na kojoj su dani odgovori na postavljena praktična pitanja te raspravljene druge kaznenopravne aktualnosti.